

บทที่ 1

บทนำ

การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ และวิเคราะห์ศักยภาพของธุรกิจชุมชน กรณีศึกษาตำบลป่าป้าง ตำบลสง่างาม ตำบลตลาดขวัญ และตำบลเทพเสด็จ ในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ คณะผู้วิจัยมีความมุ่งหวังจะพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ และทราบศักยภาพด้านการจัดการการตลาดของผู้ประกอบการเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อตอบสนองนโยบายภาครัฐบาลเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนระดับรากหญ้าต่อไป

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำหรับการศึกษาในเรื่องการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในด้านงานหัตถกรรมจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถ หรือมีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขา ควรจะได้มีการศึกษาถึงความเป็นมา กลวิธีการผลิต แหล่งที่มาของวัตถุดิบ วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ เพื่อเป็นการสืบทอด เผยแพร่ และอนุรักษ์ไว้ให้กับคนรุ่นหลัง โดยการหาแนวทางที่จะขับเคลื่อนให้เป็นประโยชน์ ต่อสังคมไทย และเพื่อเป็นการสอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ที่มี ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ยุทธศาสตร์ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ยุทธศาสตร์ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุล และยั่งยืน ยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความหลากหลาย ทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาคุณค่าแห่ง ความงาม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 สรุปความได้ว่าการพัฒนาประเทศต้อง ทำตามลำดับโดยสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้น ใช้วิธีการและอุปกรณ์แบบประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อมีพื้นฐานที่มั่นคงและปฏิบัติได้จริง จึงเสริมสร้างความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้นไป ซึ่งอาจถือได้ว่า เป็นการพระราชทานแนวทางพัฒนา แบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นครั้งแรก ต่อมาพระองค์ท่านได้ทรง จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้น เพื่อทำหน้าที่เสมือนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มี ชีวิต ให้ประชาชนได้มาศึกษาเรียนรู้ภาคปฏิบัติอย่างแท้จริง ก่อนนำไปประยุกต์ใช้กับตนเอง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ ในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปบนทางสายกลาง ทั้งนี้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ คือ ความพอประมาณ หมายถึงความพอดี ไม่มากเกินไป น้อยจนเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียง ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุและผล โดยคำนึงถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง เตรียมตัวให้พร้อมต่อการรองรับผลกระทบใดๆ จากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก โดยต้องตั้งอยู่บนเงื่อนไข 2 ประการ ได้แก่ เงื่อนไขความรู้ รอบคอบ คือ นำวิชาการต่าง ๆ มาประกอบกันอย่างเหมาะสมรอบด้านในการวางแผนงาน และเงื่อนไขคุณธรรม คือ ตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและความ پاکเพียรในการดำเนินชีวิต จะเห็นได้ว่าพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีมานานแล้วและทุกคนพร้อมปฏิบัติตามจนถึงทุกวันนี้

รัฐบาลได้ประกาศนโยบายการแก้ไขปัญหาคความยากจนเป็นยุทธศาสตร์ตามแผนบริหารราชการ 4 ปี (พ.ศ. 2548 - 2551) โดยถือว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนและสำคัญยิ่งของชาติ ทุกส่วนราชการได้น้อมนำมาเป็นยุทธศาสตร์พระราชทานในการทำสงครามกับความยากจน พล.อ.อ.คงศักดิ์ วันทนา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศนโยบายเน้นหนักเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2549 มอบหมายให้ทุกจังหวัดผลักดันและขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างกว้างขวางโดยภายในปี 2549 ตั้งเป้าหมาย จำนวน 5,000 หมู่บ้าน ปี 2550 ร้อยละ 50 ของหมู่บ้านทั่วประเทศ และภายในปี 2551 ครอบคลุมหมู่บ้านสำหรับลักษณะกิจกรรมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ การออม การดำรงชีวิตด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีการทำงานหัตถกรรมมากที่สุดในจังหวัดหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจนได้มาตรฐานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นจำนวนถึง 640 รายการ (ไทยตำบลคอตคอม, 2550) ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าด้านหัตถกรรม สำหรับอำเภอต่างๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ มีการพัฒนาสินค้าอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์

อำเภอดอยสะเก็ด ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2445 ที่บ้านเชิงคดอย หมู่ที่ 3 ในตำบลเชิงคดอย ส่วนคำว่า “ดอยสะเก็ด” สันนิษฐานว่าเป็นคำที่เพี้ยนมาจากคำว่า “ดอยแสนเกษ” ซึ่งเป็นสถานที่เก็บเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบริเวณใกล้กับตัวอำเภอ ที่ตั้งและลักษณะทางภูมิศาสตร์ อำเภอดอยสะเก็ดเป็นอำเภอหนึ่งในจำนวน 22 อำเภอ และอีก 2 กิ่งอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือห่างจากจังหวัดประมาณ 18 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 749 ตารางกิโลเมตร

หรือ 468,152 ไร่ อาณาเขต ทิศเหนือติดต่อกับ อำเภอพริ้วและอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และทิศตะวันออกติดต่อกับกิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันตกติดต่อกับ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอคอยสะเก็ด มีพื้นที่ทั่วไปเป็นป่าและภูเขา เนื้อที่ป่าส่วนใหญ่จะอยู่ทางทิศเหนือและทางทิศตะวันออก ส่วนที่ราบมีประมาณ 1 ใน 5 ของพื้นที่ทั้งหมดโดยจะตั้งอยู่ทางทิศใต้และทางทิศตะวันตก ซึ่งราษฎรจะใช้พื้นที่ดังกล่าวในการเพาะปลูก ซึ่งในอำเภอคอยสะเก็ดมีแม่น้ำไหลผ่าน ซึ่งสามารถใช้ในการบริโภค ตลอดจนน้ำที่ใช้ในการเกษตรมี 4 สาย ได้แก่ น้ำแม่กวงไหลผ่านท้องที่ตำบลป่าเมี่ยง ในตำบลวงเหนือ ตำบลตลาดขวัญ ตำบลสันปูเลย น้ำแม่ดอกแดงไหลผ่านท้องที่ตำบลเชิงคอย และตำบลป่าปों ตำบลสง่าบ้าน น้ำแม่ฮ้องฮักไหลผ่านท้องที่ตำบลเชิงคอย ตำบลปาลาน ตำบลสง่าบ้าน น้ำแม่โป่ง และไหลผ่านท้องที่ตำบลแม่โป่ง ตำบลแม่ฮ้อยเงิน ตำบลตลาดใหญ่ ตำบลแม่คือ โดยแม่น้ำทั้ง 4 สายจะมีมากในช่วงฤดูฝนและจะมีน้ำน้อยในช่วงฤดูแล้ง แต่ไม่ถึงกับขาดน้ำไปเลยในช่วงประมาณเดือนเมษายน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้และภูเขาโดยเฉพาะท้องที่ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลวงเหนือ ตำบลแม่โป่ง มีไม้เบญจพรรณและไม้เศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ไม้สักไม้เต็งไม้รัง และอื่น ๆ เป็นต้น ส่วนแร่ธาตุสำคัญ เช่น แร่ดินบุก มีมากในท้องที่ตำบลป่าเมี่ยง และตำบลแม่โป่ง หินไลต์สโตน ซึ่งใช้ทำถนนมีมากในท้องที่ตำบลแม่โป่งเช่นกัน

ประชากร 63,721 คน เป็นชาย 31,166 คน เป็นหญิง 32,344 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยต่อพื้นที่ 84.8 คน/ตารางกิโลเมตร ในเขตเทศบาลเท่ากับ 772.6 คน/ตารางกิโลเมตร นอกเขตเทศบาลเท่ากับ 79.9 คน/ตารางกิโลเมตร การคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอจังหวัด ดังนี้ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1007 (เชียงใหม่ - คอยสะเก็ด) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 118 (คอยสะเก็ด - เชียงราย) หรือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1014 (คอยสะเก็ด - บ่อสร้าง) การปกครองแบ่งการปกครองออกเป็น 14 ตำบล 109 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล 13 แห่ง อาชีพหลักทางการเกษตร ได้แก่ ทำนาประมาณร้อยละ 75 ทำสวนประมาณร้อยละ 10 ไร่สวนผสมประมาณร้อยละ 15 พืชเศรษฐกิจ คือ ข้าวออก กระเทียม อาชีพอื่น ๆ ได้แก่ งานหัตถกรรมท้องถิ่น รับจ้างทั่วไป

ประวัติความเป็นมาตำบลป่าปोंซึ่งมีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 7 หมู่บ้าน อันได้แก่ หมู่ 1 บ้านป่าดิ่งน้อย หมู่ 2 บ้านป่าไม้แดง หมู่ 3 บ้านป่าปों หมู่ 4 บ้านป่าปों หมู่ 5 บ้านไร่ร้อง หมู่ 6 บ้านดวงดี หมู่ 7 บ้านป่ายาง

สภาพทั่วไปของตำบลป่าปोंเป็นพื้นที่ราบ พื้นที่ส่วนมากเป็นที่เกษตรกรรม อาณาเขตตำบลทิศเหนือติดกับตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ทิศใต้ติดกับตำบลสง่าบ้าน และตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันออกติดกับ ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันตกติดกับตำบลเชิงคอย และตำบลสง่าบ้าน อำเภอ

คอยสะแก่ง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล 3,525 คน และจำนวนหลังคาเรือน 1,335 หลังคาเรือน อาชีพหลัก ทำนา รับจ้าง สถานที่สำคัญของตำบล โรงเรียนประถม 2 แห่ง โรงเรียนมัธยม 1 แห่ง วัด 5 แห่ง โบสถ์คริสต์ 1 แห่ง สถานีอนามัย 2 แห่ง

ทฤษฎีการจัดการความรู้นั้น เป็นวิธีการที่ใช้ควบคู่กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการวิเคราะห์หาสาเหตุ หาทางแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อทราบปัญหา สาเหตุ ความต้องการ หาทางช่วยเหลือในการพัฒนาสินค้า หรือผลิตภัณฑ์จนสามารถยกระดับไปเป็นสินค้าพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเพื่อยกระดับสู่มาตรฐานสินค้าชุมชนโดยการบูรณาการกับการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาสาขาวิชาศิลปกรรมได้ฝึกปฏิบัติการทำงานร่วมกับชุมชน เพื่อแสดงแนวทางในการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการทำงาน และเป็นแนวทางพัฒนาท้องถิ่นของตน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ และวิเคราะห์ศักยภาพธุรกิจชุมชน ตำบลป่าป้อง สังกัดบ้าน ตลาดขวัญ เทศบาลตำบล อำเภอคอยสะแก่ง จังหวัดเชียงใหม่ มีดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาความต้องการชุมชน เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และศักยภาพชุมชน
- 2.2 เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์ในด้านแนวความคิด กลวิธีการออกแบบ ขั้นตอนการผลิต ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทัศนคติ สภาพแวดล้อม ต้นทุนทางธรรมชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์
- 2.3 การจัดการความรู้ในด้านการออกแบบพัฒนาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ
- 2.4 การจัดการความรู้เพื่อการวิเคราะห์ศักยภาพในการจัดการ การตลาด การผลิต และการดำเนินงานด้านธุรกิจชุมชน
- 2.5 การจัดการความรู้ โดยการกำหนดจุดเน้นที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อพัฒนาชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืน

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้กลวิธีการจัดการความรู้การพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ และวิเคราะห์ศักยภาพของธุรกิจชุมชนดังต่อไปนี้

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ ตำบลป่าป้ออง สง่าบ้าน ตลาดขวัญ เทศเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ส่วนด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มธุรกิจชุมชนงานหัตถกรรมท้องถิ่น ในโครงการ “ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น” ของตำบลป่าป้ออง ตำบลสง่าบ้าน ตำบลตลาด และตำบลเทศเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่

- 3.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ 1 คุณ สุภาพ สายเกิด
- 3.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ 2 คุณศรีพรรณ แก้วตา
- 3.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ 3 คุณสุริยา พรมกร
- 3.2.4 กลุ่มตัวอย่างที่ 4 คุณธรรวดี นงค์ยา
- 3.2.5 กลุ่มตัวอย่างที่ 5 คุณอารีรักษ์ ตุ่มทอง
- 3.2.6 กลุ่มตัวอย่างที่ 6 คุณพวงเพชร บัวเงา
- 3.2.7 กลุ่มตัวอย่างที่ 7 คุณเจริญศรี คำประเสริฐ

3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการศึกษา และประกอบในงานวิจัย ได้แก่ ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทฤษฎีการจัดการความรู้ การออกแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และแนวทางการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ. 2549 (OTOP Product Champion)

4. ขั้นตอนและวิธีการศึกษา

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่ชุมชน ตำบลป่าป้ออง ตำบลสง่าบ้าน ตำบลตลาด และตำบลขวัญเทศเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

4.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

4.1.1 การสร้างความเข้าใจในการทำงานวิจัยที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน นับว่าเป็นการวิจัยแบบให้ชุมชนมีส่วนร่วม ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำธรรมชาติ ผู้เฒ่าผู้แก่ที่ชาวบ้านให้ความยอมรับนับถือ ชาวบ้านผู้ประกอบการ

4.1.2 การศึกษาบริบทชุมชน ได้แก่ ด้านสภาพพื้นที่ ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพทางเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาชาวบ้าน และสภาพปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน

4.1.3 ศึกษาบริบทเกี่ยวกับวิถีชีวิต การทำมาหากิน ปัญหาสิ่งแวดล้อม การอพยพย้ายถิ่นข้อมูลเกี่ยวกับครัวเรือน ภาระหนี้สิน รายรับ รายจ่าย ศึกษาความต้องการปัญหาโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์และหาทางแก้ไข

4.1.4 ทำงานร่วมกับชุมชน ภาวีกี กลุ่มพัฒนาอาชีพ วิสาหกิจชุมชน โดยการศึกษาดูงาน ฝึกอบรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์

4.1.5 การที่กลุ่มเป้าหมายเริ่มตระหนัก และเข้าใจถึงปัญหา ซึ่งค้นพบด้วยการร่วมคิดร่วมวิเคราะห์ ร่วมวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์

4.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2.1 ศึกษาเอกสาร หรือรายงานการวิจัย ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ดังเช่น แผนงานโครงการพัฒนาตำบล ข้อมูล จปฐ. กชช.2ค ข้อมูลจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Online Network กับ CD) แผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ

4.2.2 การทำแบบสำรวจ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ เพื่อการศึกษาบริบทชุมชน เช่น ประเด็นเรื่อง ประวัติบุคคล เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

4.2.3 การสังเกตการณ์โดยตรง (Direct Observation) ด้วยการเดินสำรวจ และจดบันทึกสิ่งต่าง ๆ เช่น จำนวนของบ้าน วัสดุที่ใช้ในการสร้างบ้าน การสังเกตด้วยการเข้าไปร่วมกิจกรรมกับชาวบ้านในการประกอบอาชีพ เพื่อซักถามข้อมูลที่กำลังทำการศึกษา

4.2.4 การศึกษาชุมชนจากกรณีศึกษา (Case Studies and stories) เป็นการศึกษาชุมชนอันเป็นที่มาของเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล ผู้นำชุมชน เพื่อความเข้าใจสภาพการณ์ในชุมชนดีขึ้น

4.2.5 การทำแผนที่ทางความคิด (Mind Map) เพื่อการศึกษาปัญหา และความต้องการ โดยการระดมความคิดเห็นของบุคคล ร่วมกันกำหนดหัวข้อเพื่อแสดงความคิดเห็น เป็นการเพิ่มมิติของความคิด แยกแยะความคิด ได้เด่นชัดมากขึ้น ทำให้ทุกคนเห็นความสำคัญของปัญหา

4.2.6 กระบวนการจัดเวที เพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน

4.2.7 ศึกษาดูงานการประกอบอาชีพหัตถกรรม อบรมปฏิบัติการจากแหล่งประกอบการ และชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ด้านการจัดการธุรกิจการขาย ขั้นตอนการออกแบบ การผลิต และจำหน่าย

4.2.8 นำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงาน และการอบรมเชิงปฏิบัติการมาพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐาน

4.2.9 จัดทำรายงาน สรุปบทเรียนและองค์ความรู้

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เช่น เผยแพร่ในวารสาร หรือการจดสิทธิบัตร ฯลฯ และหน่วยงานที่จะสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

5.1 สามารถแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานร่วมกับพัฒนาชุมชน หรืออบต. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อระดมความคิดเห็นใน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ สาเหตุ วิเคราะห์ สรุปผลได้ตามกำหนด

5.2 บริบทและศักยภาพของชุมชนเกี่ยวกับการทำหัตถกรรมท้องถิ่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของธุรกิจชุมชน ตำบลป่าป้อ ฯลฯ อำเภอออยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

5.2.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยอาศัยการจัดการความรู้และทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเข้าไปบริหารจัดการ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตำบลต่าง ๆ ในอำเภอออยสะเก็ดและชุมชนอื่น จังหวัดอื่น ๆ ได้

5.2.2 การวิเคราะห์ศักยภาพธุรกิจชุมชนสามารถนำหลักการบริหารจัดการ การตลาดการเงิน ดันทุนการผลิตในตำบลป่าป้อ ฯลฯ และ นำไปใช้ในแหล่งชุมชนอื่น ๆ ได้

5.2.3 สามารถทำวิจัยต่อยอดในชุมชนออยสะเก็ดหรือชุมชนอื่น ๆ

5.3 บริการความรู้แก่ประชาชน เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาเปิดอบรมให้กับธุรกิจชุมชนตำบลป่าป้อ ฯลฯ เพื่อนำไปจัดนิทรรศการ และจัดทำคู่มือวารสารประสานกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจเพื่อรวบรวมในเอกสารฐานข้อมูล เพื่อถ่ายทอดให้แก่ประชาชนทุกระดับได้

5.4 บริการความรู้แก่ภาคธุรกิจ ผู้ประกอบการสามารถนำความรู้ที่ได้จากการจัดความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการชุมชนโดยการถ่ายทอดกระบวนการผลิตของจริงที่นำไปจัดจำหน่าย จัดแสดง การถ่ายทอดในคู่มือ เอกสาร และฐานข้อมูล

5.5 นำไปผลิตเชิงพาณิชย์ สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ได้จากการศึกษา อบรมเพื่อพัฒนาสินค้าให้ทุนค่าใช้จ่าย ทุนเวลา ประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ ผลิตสินค้าได้จำนวนมากขึ้น

5.6 นับเป็นการพัฒนากระบวนการจัดการเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และได้นวัตกรรมใหม่เพิ่มจำนวนการผลิต การจำหน่ายและการแข่งขันด้านการตลาด

5.7 ในการทำวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจชุมชนทั้งหมดในพื้นที่ตำบลป่าป้อ เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการธุรกิจชุมชนให้สามารถพัฒนาธุรกิจอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาสินค้าสู่โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถบริหารทรัพยากรต้นทุนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนนำธุรกิจของตนสู่สากล เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและพลวัตโลก

5.8 ระบุกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับประโยชน์และได้รับผลกระทบจากผลงานวิจัยที่คาดว่าจะเกิดขึ้น รวมทั้งสนองตอบประเด็นยุทธศาสตร์ใดในยุทธศาสตร์ของแผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2548-2551 ทั้งสามด้าน คือ

5.8.1 การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 1) บริบทและศักยภาพชุมชนเกี่ยวกับการทำหัตถกรรมท้องถิ่น และพัฒนาผลิตภัณฑ์ธุรกิจชุมชนตำบลป่าป้อ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
- 2) ปัญหาความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทักษะคติสภาพแวดล้อม ต้นทุนทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์
- 3) องค์ความรู้ในด้านการวิเคราะห์ศักยภาพ การจัดการการตลาด การผลิต และการดำเนินงานด้านธุรกิจชุมชน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
- 4) การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (Cluster) ซึ่งได้แก่ แนวคิดการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม
- 5) นักศึกษา (ผู้ช่วยวิจัย) ได้เรียนรู้ร่วมกับชุมชนในการพัฒนา

5.8.2 การพัฒนา ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มธุรกิจชุมชนตำบลป่าป้อ ตำบลสง่าบ้าน ตำบลตลาดขวัญ และตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ได้เกิดการเรียนรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านรูปแบบแนวความคิด กลวิธีการออกแบบ ขั้นตอนการผลิตนวัตกรรมใหม่ ขั้นตอนการเลือกใช้วัสดุใหม่ ๆ เพื่อมาปรับประยุกต์ให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค
- 2) กลุ่มธุรกิจชุมชนในตำบลป่าป้อ ตำบลป่าป้อ ตำบลสง่าบ้าน และตำบลตลาดขวัญ และตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ได้เกิดการเรียนรู้ด้านการจัดการ การผลิต การตลาด การบัญชี การดำเนินงานด้านธุรกิจชุมชน
- 3) จากการใช้เครื่องมือประชาสังคม ทำให้ชุมชนมีการรวมกลุ่ม มีการสร้างเครือข่ายในตัวเองก็ถืออำนาจในการต่อรอง
- 4) เกิดการเรียนรู้การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ รวมไปถึงสถาบันที่เกี่ยวข้อง มารวมตัวดำเนินการในพื้นที่ใกล้เคียงกัน (Geographical Proximity) โดยมีความร่วมมือ เกื้อหนุน เชื่อมโยง และมีการเสริมกิจการกันและกัน ภายในกลุ่มของชุมชนผู้ประกอบการได้อย่างครบวงจร (Commonality & Complementarity)
- 5) กลุ่มธุรกิจชุมชนเข้าใจในเรื่องการจดสิทธิบัตรว่ามีประโยชน์ต่อผลิตภัณฑ์ และการป้องกันการลอกเลียนแบบ หรือการป้องกันมิให้ผู้อื่นสามารถนำผลงานของทางกลุ่มไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง

5.8.3 หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สามารถนำการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ

- 1) พัฒนากลุ่มชนระดับอำเภอ สามารถนำผลจากการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยเป็นข้อมูลในการต่อยอดด้านธุรกิจชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพในทุกด้านของผู้ประกอบการ
- 2) ได้ข้อมูลเชื่อมโยงกับจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน ปัจจุบันกำลังดำเนินการเรื่องการขยายหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศ
- 3) ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ นำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการจัดการเพื่อส่งเสริมธุรกิจชุมชน
- 4) กระทรวงอุตสาหกรรมนำผลการวิจัยที่ได้ดำเนินการ
- 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้นำผลงานวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
- 6) การจัดการเรียนรู้ โดยนักศึกษาได้ทำงานวิจัยในชุมชนเป็นประสบการณ์ตรงที่สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการเรียน การทำงาน และพัฒนาหมู่บ้านตน
- 7) แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยกลุ่มเป้าหมาย ผลการวิจัยที่ได้สามารถเผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การประชุมทางวิชาการ และการแสดงนิทรรศการวิชาการ การฝึกอบรมให้กับชุมชนต่าง ๆ หรือผู้สนใจทั่วไป

6. ระยะเวลาในการทำวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ทำการวิจัย รวมทั้งหมด 12 เดือน (ปี 2551)

7. นิยามศัพท์

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

การจัดการความรู้ หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเอง

ให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้มีความสามารถในการแข่งขันสูงสุด

การพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ หมายถึง การพัฒนาสินค้าหัตถกรรมท้องถิ่น ของตำบลป่าป่อง ตำบลสง่าบ้าน ตำบลตลาดขวัญ ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ศักยภาพธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการจัดการ การตลาด การผลิต การเงิน การส่งออก ของกลุ่มธุรกิจชุมชน ตำบลป่าป่อง ตำบลสง่าบ้าน ตำบลตลาดขวัญ ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

โครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” จากแนวคิด “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละหมู่บ้าน มีผลิตภัณฑ์หลัก 1 ประการ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบทรัพยากรท้องถิ่น ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นไปอยู่เมืองใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดขึ้นเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (กระทรวงมหาดไทย, 2544 : 7)